

Воронко Р. М.,

д.е.н., професор, завідувач кафедри обліку, контролю, аналізу та
оподаткування,

Львівський торговельно-економічний університет

ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ ПІДПРИЄМСТВА

В ринкових умовах господарювання надійна система внутрішнього контролю є своєрідним резервом підвищення ефективності управління, що дозволяє скоротити витрати підприємства та створити передумови для його подальшого розвитку. Реалізація внутрішнього контролю на підприємстві відбувається для досягнення певної мети. Внутрішній контроль спрямований на забезпечення ефективного використання ресурсів в цілях сталого розвитку, хоча в практиці господарювання можуть мати місце випадки, коли витрачені ресурси мають значно вищі значення ніж отримані результати. Наявність таких неефективних ситуацій підкреслює потребу обов'язкового впровадження та здійснення дієвого внутрішнього контролю.

Важливе місце в організації внутрішнього контролю на підприємстві займає визначення його цілей, функцій та завдань у загальній системі управління. Враховуючи мету і завдання внутрішнього контролю, вчені характеризують його як систему спостереження й перевірки процесу функціонування певного об'єкта з метою забезпечення додержання законності і встановлення відхилень від заданих параметрів [1, с. 53]. Тому, правильно організувати внутрішній контроль можна лише тоді, коли його розуміють як самостійну функцію управління, тобто як систему спостереження й перевірки процесу функціонування та фактичного стану об'єкта, який підлягає управлінню і контролю.

Раціональна організація внутрішнього контролю забезпечує реалізацію визначених цілей з досягненням основних результативних показників діяльності

підприємства і ухвалення ефективних управлінських рішень.

Виявлення ризиків господарської діяльності в процесі внутрішнього контролю може відбуватись як на основі задокументованих фактів нераціонального використання ресурсів, розкрадання, оцінювання їхніх розмірів і періодичності виникнення так і на підставі висновків експертів служби внутрішнього контролю, що є найбільш дієвим, оскільки містить аргументовану позицію фахівця у певній галузі знань.

Аналізуючи перелік об'єктів внутрішнього контролю підприємства, вважаємо за потрібне зосереджувати увагу на результативності та оцінюванні виконання посадових обов'язків відповідальними особами, особливо за умови виділення центрів відповідальності. Саме така організація контрольного процесу дозволить забезпечити ефективне використання ресурсів, досягнення стратегічних цілей та виявляти осіб, відповідальних за можливі порушення. Головна мета створення центрів відповідальності полягає у розробці механізмів розподілу відповідальності за визначені економічні показники: доходи, витрати, маржинальний дохід, чистий прибуток тощо. Центри відповідальності формують на базі структурних одиниць підприємства і вони несуть відповідальність як за виконання покладених на них функціональних обов'язків, так і за досягнення певних фінансових та нефінансових показників. Закріпивши відповідальність за досягнення визначених показників, можна контролювати формування загального фінансового результату діяльності підприємства, що дозволяє виділити фінансову складову як ефективний інструмент досягнення його цілей.

Ефективна система внутрішнього контролю базується на використанні усіма учасниками системи управління в процесі ухвалення рішень достовірного інформаційного забезпечення, яке стосується усіх напрямів і результатів діяльності підприємства.

Організаційна побудова підприємства і рівнева структура внутрішнього контролю та місце, яке посідають у ній його суб'єкти, мають безпосередній вплив на періодичність формування інформаційного забезпечення як для цілей контролю так і ухвалення управлінських рішень. Зокрема, якщо розглядати

суб'єкти внутрішнього контролю низового рівня, то на них покладено завдання здійснення контролю за кожною господарською операцією, яка відбувається на підприємстві. Менеджери вищих рівнів управління використовують інформацію, згруповану за певні періоди часу (тиждень, місяць, квартал тощо). А керівництво найвищого рівня управління потребує даних для ухвалення рішень ще за більші часові періоди.

Тому, важливим елементом організації внутрішнього контролю за таких умов є розроблення системи внутрішньої звітності підприємства і графіку її складання та подання з метою забезпечення у визначений час й необхідному обсязі інформацією менеджменту різних рівнів управління підприємства для здійснення контролю та ухвалення ефективних рішень. Розподіл посадових обов'язків із виконання контрольних функцій за здійсненням господарських операцій й впровадження системи внутрішньої звітності потрібно розглядати як необхідні передумови створення якісного інформаційного забезпечення внутрішнього контролю підприємства.

Таким чином, внутрішній контроль є важливим елементом системи управління підприємством. Він забезпечує контроль ефективності результатів виконання управлінських рішень, виявлення й усунення відхилень у господарській діяльності і відображенні її в обліку та звітності, а також перевірку наявності й використання ресурсів підприємства. Внутрішній контроль є системою спостережень і перевірки відповідності процесу функціонування керованого об'єкта ухваленим управлінським рішенням для проведення об'єктивного оцінювання результативності та ефективності діяльності, встановлення законності й доцільності господарських операцій, достовірності звітності, збереження власності, виявлення внутрішніх резервів покращення якості бізнесу.

Література

1. Корінько М. Д. Контроль та аналіз діяльності суб'єктів господарювання в умовах її диверсифікації : теорія, методологія, організація : монографія / М. Д. Корінько. К. : ДП "Інформ.-аналіт. агентство", 2007. 429 с.